

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ЧЖАОХУЙ ВАН

УДК 069(510):7.02

**ДИЗАЙН ЕКСПОЗИЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
СУЧАСНИХ ХУДОЖНІХ МУЗЕЇВ КИТАЮ**

Спеціальність 17.00.07 – дизайн

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Харків – 2019

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Роботу виконано у Харківській державній академії дизайну і мистецтв
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат архітектури, доцент
Бондаренко Ірина Володимирівна,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв,
професор кафедри дизайну середовища

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
Алфьорова Зоя Іванівна,
Харківська державна академія культури,
декан факультету кіно-телемистецтва

кандидат мистецтвознавства, доцент
Сергєєва Наталя Вікторівна,
Черкаський державний технологічний університет,
доцент кафедри дизайну

Захист відбудеться 16 квітня 2019 р. о 13:00 год. на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 64.109.01 у Харківській державній академії дизайну і мистецтв за
адресою: 61002, м. Харків, вул. Мистецтв, 8.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківської державної академії
дизайну і мистецтв за адресою: 61002, м. Харків, вул. Мистецтв, 8.

Автореферат розіслано 15 березня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Є.О. Котляр

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сьогодні музеї стають каталізаторами для позитивних зрушень у суспільстві. Що ж до Китаю, то музей як особливий соціокультурний інститут, з'явився лише у ХХ ст., але останні 30 років свідчать про значні зміни у музейній справі. Насамперед це стосується кількісної складової – на сьогодні Китай будує близько 100 музеїв на рік. Окрім того, збільшення кількості культурних установ також пов'язано із ростом середнього класу, що виявляє підвищений інтерес до культурної історії країни, подій у мистецтві й дизайні.

Швидкі темпи музейного будівництва Китаю принесли також і значні архітектурно-дизайнерські досягнення. Багато музейних споруд являють собою великі, часом скульптурні об'єкти, що розміщені як у густонаселених міських районах, так і у сільській місцевості. Відомі зарубіжні архітектори, такі як Кенго Кума, Стівен Холлі, Девід Чіпперфілд, а також китайські практики внесли значний вклад в цю низку нових проектів.

Важливо відзначити, що на сьогодні китайський уряд активно підтримує сучасне мистецтво. Починаючи з Шанхайського бієнале 2000 року, в країні формується внутрішня виставкова система. Усе це свідчить про значущість музеїв і їх експозиційної складової в культурі й економіці сучасного Китаю. Але простір художньої експозиції сьогодні відіграє роль не тільки місця для демонстрації надбань культури й мистецтва, він стає самостійним художнім твором, набуваючи функції художньої комунікації. У ньому як у єдиному цілому виступають концепція експозиції, візуальний образ та дизайн виставкових зал. Тому виникає потреба в системному аналізі ситуації, що дозволить вивести проектування й організацію експозицій на новий професійний рівень. Аналіз експозиційного простору художніх музеїв Китаю є актуальним для формулювання концептуальних підходів і виявлення основних засобів проектування художніх експозицій, оскільки просторова організація будівлі здійснює глибокий вплив на процес сприйняття творів мистецтва, концентруючи увагу відвідувачів на окремих експонатах, а також забезпечуючи неочевидні зв'язки між іншими творами.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукову роботу проведено згідно з державними програмами, орієнтованими на формування комфортного дизайну середовища, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнення у промислому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфери» (від 20 січня 1997 р., №37). Дослідження також є частиною науково-дослідної роботи кафедри дизайну середовища ХДАДМ: «Інноваційні підходи у формуванні дизайну сучасного предметно-просторового середовища в умовах постіндустріальних трансформацій» (реєстраційний № 0117U001382, 2017-2019 рр.)

Мета роботи полягає у встановленні характеристик, що визначають специфіку дизайнерських рішень експозиційних просторів художніх музеїв Китаю, виявленні та систематизації підходів і прийомів для їх реалізації.

Досягнення вказаної мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- встановити ступінь вивченості означеної теми в науковій літературі; визначити міждисциплінарні аспекти для обґрунтування понятійної бази і методів дослідження; окреслити та систематизувати джерельну базу роботи;
- дослідити роль музейних установ та стан розвитку музейної справи у КНР;
- ввести до наукового обігу термінологічний апарат, що систематизує особливі ознаки сучасних експозиційних просторів;
- визначити особливості формування дизайну музейної експозиції в об'єктах реноваційної архітектури;
- сформулювати проектні підходи, що визначають організацію експозиційного простору сучасних художніх музеїв Китаю;
- встановити специфіку вирішення середовища експозицій художніх музеїв КНР та проектні прийоми, що використовуються при їх створенні;
- окреслити шляхи подальших наукових досліджень, що можуть ґрунтуватись на висновках здійсненого дослідження.

Об'єкт дослідження — дизайн предметно-просторового середовища художніх музеїв КНР.

Предмет дослідження — проектні підходи та прийоми, що визначають дизайн експозиційного простору сучасних художніх музеїв Китаю.

Матеріал дослідження. Вивчення проектної практики щодо організації сучасних художніх музеїв КНР продемонструвало два напрямки розвитку цього процесу. Насамперед це створення музеїв у нових спеціально спроектованих для цієї функції спорудах. Окрім цього, на теренах Китаю спостерігається досить активний процес адаптування старих промислових будівель, функціональне призначення яких є вичерпаним, під сучасні музейні інституції, серед яких вагому частку складають і художні музеї. Тому в поле зору аналітичної роботи були залучені як експозиційні простори художніх музеїв, що знаходяться у новобудовах, так і ті, що організовані у спорудах, які були піддані рефункціоналізації.

Хронологічні межі роботи обумовлені її завданнями. Для аналізу дизайнерської практики були обрані музеї, що організовані протягом останніх 20-ти років – періоду, який на теренах КНР із упевненістю можна характеризувати як так званий «музейний бум», оскільки він позначений стрімким кількісним зростанням чисельності музейних закладів.

Територіальні межі визначені темою дослідження. Для аналізу обрано об'єкти, що розташовані на всій території Китайської народної республіки. Зокрема південний регіон представлено музеями, що розміщені у Шеньчжені: південно-західний – Ченду, північний – Ордос, Інчуань; північно-східний – Тяньцзін, Тайюань, Нінбо; північно-західний – Пекін; східний регіон характеризується музеями у Шанхаї, Нанкіні, Ханчжоу, Цзибо.

Методи дослідження. Особливість визначеного в роботі предмету дослідження, що передбачає вивчення об'єкту не тільки з позицій теорії дизайну, а також залучення певних філософсько-релігійних категорій, обумовила використання системного підходу, що дозволяють розкрити цілісність об'єкту із виявленням різноманітних типів зв'язків, що в ньому існують, а саме: людина – художній твір – експозиційний простір – екстер'єрний простір. Кожна складова системи, включаючи як зовнішнє, так і внутрішнє середовище, розглядається у взаємозв'язку з іншими елементами, обумовлюючи вплив властивостей окремих частин системи на її функціонування в цілому. На різних етапах були використані як загальнонаукові (емпіричний, порівняльний), так і спеціальні методи дослідження (образно-стилістичний, змістовно-композиційний, феноменологічний). Завдяки їм інтер'єр розглядається як складна композиційна структура, що вибудовується з ієрархії компонентів, виявляється взаємозв'язок формоутворення з функціональними, тектонічними та технологічними рішеннями інтер'єрів, а також досліджуються образно-морфологічні характеристики дизайну експозиційних музейних просторів.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній:

- *вперше:*

- обґрунтовано взаємозв'язок між системою традиційних для китайської культури понять та засобами організації експозиційного середовища сучасних художніх музеїв Китаю;

- встановлено шляхи переусвідомлення ознак національної ідентичності в архітектурно-дизайнерському рішенні художніх музеїв КНР, що відповідають актуальній для сьогодення ідеї «критичного регіоналізму»;

- визначено і систематизовано основні підходи щодо просторової організації та дизайнерського вирішення інтер'єрів художніх музеїв, що розташовуються в об'єктах реноваційної архітектури;

- класифіковано проектні прийоми та засоби, що визначають дизайн експозиційних просторів у сучасних художніх музеях КНР;

- *дістав подальшого розвитку* властивий традиційній культурі Китаю концепт щодо формування гармонійних відносин між природою і людиною як чинник організації експозиційних просторів художніх музеїв за екстравертивним типом;

- категоріальний апарат галузі психології у теорію дизайну, що дозволив диференціювати музейні експозиційні простори за ознакою зв'язку із навколишнім середовищем на екстравертивні та інтровертивні;

- *вдосконалено* критерії щодо аналізу експозиційних просторів художніх музеїв завдяки виділеній характеристиці ступеня їх відкритості екстер'єрному оточенню.

Теоретичне значення дослідження полягає у розширенні термінологічного апарату, що застосовується в аналітико-проектній діяльності при формуванні дизайну предметно-просторового середовища. Зміст як аналітичної частини дослідження, так і систематизованої в ньому сучасної

проектної практики, може бути використаний у професійній підготовці дизайнерів в системі вищої освіти, а також при написанні методичних вказівок і спеціальної літератури з проектування інтер'єрів.

Практичне значення роботи, у першу чергу, полягає в тому, що встановлені підходи та засоби дизайну дозволяють оптимізувати проектний процес та підвищити якість художньо-образних рішень при формуванні дизайну музейних інтер'єрів. Це сприятиме створенню середовища, що відповідає естетичним вимогам сучасного суспільства.

Особистий внесок здобувача. Головні наукові результати роботи отримані автором особисто. Автором окреслена роль музейних установ у КНР та стан розвитку музейної справи. Введено у наукових обіг термінологічний апарат, що систематизує особливі ознаки сучасних експозиційних просторів. Проаналізовано і систематизовано підходи, що визначають організацію експозиційного простору сучасних художніх музеїв Китаю, визначено особливості формування дизайну музейної експозиції в об'єктах реноваційної архітектури. Здійснено класифікацію прийомів та засобів, що визначають специфіку дизайну експозицій просторів художніх музеїв КНР. У статті «Запровадження категоріального апарату «екстравертивний» та «інтровертивний» стосовно характеристик інтер'єрного простору сучасних музеїв», яка написана у співавторстві із Бондаренко І., автором особисто зібрано і систематизовано проектний матеріал, що дозволив запровадити новий категоріальний апарат.

Апробація результатів дослідження відбувалась на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Теория и практика современной науки» (м. Дніпро, 24-25 лютого 2017 р.), доповідь «*Роль музеев в культурном ландшафте современного Китая*»; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Функції дизайну у сучасному світі» (м. Суми, 29-30 березня 2017 р.), доповідь «*Инновационные решения в дизайне фасада музея стекла в Шанхае*»; IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук» (м. Одеса, 25-26 серпня 2017 р.), доповідь «*Концепция гармоничных отношений между природой и человеком как предпосылка формирования средового дизайна современных музеев Китая*»; Міжнародній науково-методичній конференції професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017» (м. Харків, 9-12 жовтня 2017 р.), доповідь «*Проблемы формирования экспозиций в художественных музеях*»; IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва» (м. Черкаси, 23 листопада 2017 р.) доповідь «*Идея слияния с природой в архитектурно-дизайнерском решении Музея Синьцзинь Чжи в Китае*»; Міжнародній науково-практичній конференції «Функції дизайну у сучасному світі: виміри 2018» (м. Суми, 22-23 березня 2018 р.), доповідь «*Традиции китайской культуры в дизайне Tree art museum в Пекине*»; Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу та студентів ХДАДМ

за підсумками роботи 2017-2018 навчального року (м. Харків, 25 травня 2018 р.), доповідь «*Особенности архитектурно-дизайнерского решения Люйюаньского музея каменной скульптуры*».

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження були оприлюднені у 13 наукових публікаціях: 5 з них у фахових наукових збірках, які входять до переліку МОН України, 1 – у закордонному науковому виданні, 7 – у збірках матеріалів наукових конференцій.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків та таблиць. Загальний обсяг роботи разом із додатками складає – 254 стор., основний текст – 161 стор., список джерел – 248 позицій, додатки – 54 стор. та 6 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, окреслено територіальні та хронологічні межі; схарактеризовано наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію основних результатів роботи.

РОЗДІЛ 1. СТУПІНЬ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ СЕРЕДОВИЩНОГО ДИЗАЙНУ СУЧАСНИХ МУЗЕЇВ КИТАЮ. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. У підрозділі 1.1. *Ступінь дослідженості теми в сучасному китайському, європейському та пострадянському науковому дискурсі* обґрунтовано, що дослідження має спиратись на аналіз низки наукових творів, монографій, статей, тез та публіцистичних інформаційних джерел, що посприяли формуванню цілісного уявлення про стан вивченості обраної теми в сучасному мистецтвознавстві. Встановлено, що важливим аспектом є аналіз зв'язків дизайну та культурного середовища (В. Чижиков). Питання взаємодії простору та людини, сформували необхідність у дослідженні наукових праць, присвячених проблематиці формоутворення в дизайні та особливостям формування предметно-просторового середовища різноманітного громадського призначення, зокрема музеїв (О. Голубєва, О. Лукаш, Є. Новікова, Б. Бондаренко та ін.).

У роботі вивчено погляди сучасних науковців на варіативність дизайн-організації середовища музеїв та різноманітність їх типів (Л. Велика, Я. Лоренц, М. Майстровська, В. Северін, М. Чеснокова, І. Щепеткова та ін.).

Аналіз теоретичних праць з питання організації простору художніх музеїв відкрив проблематику формування комунікативного середовища (О. Сошнікова, Н. Порчайкіна). Визначено, що виразна образність експозиційного простору зумовлює орієнтацію на широкий вибір дизайн-засобів для створення взаємозв'язку відвідувача та експозиційного простору.

Специфіка наукового дослідження сформувала необхідність розгляду літератури, присвяченої розвитку музейної справи Китаю (С. Гаскін, К. Дентон, М. Варутті, Б. Поллак та ін.), де було проаналізовано сучасні тенденції.

Проблематика організації інтер'єрів музеїв була розглянута в дослідженнях Ван Вей, Су Донгай, Лі Жуй Чен, Бен Лі Пен та ін., які займались аналізом впливу закордонних культур на розвиток музейної справи в КНР, історії та сучасними тенденціями розвитку музейного простору означеної країни. Були розглянуті праці, присвячені класифікації музеїв (Ян Чжинган, Го Руікун) та роботи з позиціонування сучасних музеїв у Китаї (Чен Цзяньмін).

Аналіз проектного досвіду засвідчив актуальну тенденцію щодо створення музеїв у спорудах, що втратили свою первісну функцію. Серед дослідників питання музеєфікації пам'яток архітектури та містобудування як засобу збереження історико-культурної спадщини розглянула українська дослідниця М. Брич, висвітленням проблеми перепрофілювання колишніх промислових споруд займалися такі вчені, як М. Штігліц, О. Тимофеев та ін.

У роботі визначено, що на сучасному етапі розвитку музейної справи Китаю на передній план виходять нові концепції формування експозиційного предметно-просторового середовища, що пов'язані з розвитком сучасного мистецтва (Б. О'Догерти, О. Гончарова, Б. Гройс, Н. Еросс, Л. Манович, С. Шейх та ін.).

Аналіз наукових джерел засвідчив, що системних досліджень щодо формування сучасного експозиційного інтер'єру художніх музеїв Китаю дотепер не проводилось. Питаннями, пов'язаними з музейною справою КНР, займаються фахівці в аспекті її історичного розвитку. У спеціальній літературі, що присвячена дизайну, зустрічаються окремі стислі характеристики архітектурних об'єктів без системного аналізу дизайну їх інтер'єрів. Тобто цілісного дослідження, що представляло б особливості дизайнерських рішень сучасних художніх музеїв Китаю, цікавих актуальними відповідями на соціокультурні вимоги, дотепер не було здійснено.

У підрозділі 1.2 Історія розвитку музейної справи Китаю та проблеми в організації сучасних музеїв мистецтв встановлено, що на сьогодні музейний сектор Китаю позначений активним розвитком. У першу чергу, це стосується зростання кількісної складової відповідно до державної політики, що розглядає музейні установи як спосіб репрезентації країни на світовій арені, що дозволить КНР претендувати на визнання західними державами як рівної не тільки в економічній сфері, але й у галузі культури.

Музейні споруди Китаю стають одним із найважливіших компонентів урбаністичної інфраструктури, оскільки на сьогодні вони відображають характер часу, формують міський простір, а також висловлюють дух нації та її культури. Актуальність створення численних нових установ обґрунтовується тим, що сучасні можливості музею як поліфункціонального об'єкту сприяють економічному розвитку регіонів, завдяки своїй видовищній привабливості.

У тексті окреслено низку актуальних проблем, що мали вплив на розвиток експозиційних просторів художніх музеїв. Хронологічно першим було підняте питання про формування експозиційного інтер'єру як відкритого простору із вільною організацією маршруту огляду. Значною будівлею в цьому аспекті став Музей Гуггенхайма в Нью-Йорку (1959 р., арх. Ф.Л. Райт). З другої

половини ХХ століття позначилась проблема створення музею як поліфункціональної установи, що реалізовувала нову концепцію організації музею як розважального культурного центру. Епохальною спорудою став Національний центр мистецтва і культури Жоржа Помпіду у Парижі (1969-1977 р., арх. Р. Роджерс і Р. П'яно). У цей же період спостерігаються пошуки вирішення проблеми театралізації художнього простору (Музей Гуггенхайма у Більбао (1997 р., арх. Ф. Гері). На початку ХХІ століття музейний простір став розглядатись як масштабний мистецький об'єкт, де проблема полягає в орієнтації експозиційного дизайну на рефлексивну взаємодію простору із об'єктами мистецтва, що він містить. Прикладом її успішного вирішення є дизайн Галереї Тейт у Лондоні (2000 р.), що розмістилась у будівлі колишньої електростанції.

Виявлено, що у рішенні інтер'єрів, де представляються твори мистецтва, важливого значення набуває колористичне вирішення тла для їх демонстрації. Принциповим кроком на цьому шляху стала реалізована у 1935 р. концепція організації простору під назвою «білий куб». Її зміст полягав у вільному розміщенні творів мистецтва в ідеальному білому просторі, що створювало умови для безпосередньої взаємодії між глядачем і художнім твором. Протягом усього ХХ ст. громадські музеї, що демонстрували модерністські твори, були спроектовані як варіації концепції «білого куба», а згодом білий став основним фоном у залах музеїв новітнього мистецтва. Сьогоднішня практика музейного експонування творів сучасного мистецтва відбувається у складноорганізованих просторах, де вже вибірково застосовується концепція «білого куба».

У підрозділі 1.3 Джерельна база та методи дослідження вказано, що у процесі виконання роботи було залучено як наукові роботи з архітектурно-мистецтвознавчого аналізу (дисертації, монографії, наукові статті), так і матеріали спеціалізованих часописів журналів і сайтів музеїв та архітектурно-дизайнерських груп, де представлено документацію до розроблених об'єктів. Значний обсяг візуального матеріалу дослідження було здобуто автором особисто шляхом фотофіксації та натурних обстежень.

У роботі були використані матеріали професійних журналів, представлених в інтернет-виданнях, зокрема матеріали такого впливового журналу з архітектури та дизайну, як Dezeen. Джерелом важливої сучасної інформації став веб-блог ArchDaily, присвячений архітектурним новинам, проектам, подіям та платформа Inhabitat®, що є форумом для висвітлення нових тенденцій у сфері інтер'єру та архітектурного дизайну.

У тексті обґрунтовано проведення дослідження на базі системного підходу. У науковій роботі були застосовані загальнотеоретичні та спеціальні (історико-порівняльний, формально-типологічний та художньо-композиційний аналіз) методи дослідження, що надали можливість вирішити поставлені завдання відповідно до визначеної мети.

РОЗДІЛ 2. ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ ДИЗАЙНУ ЕКСПОЗИЦІЙНИХ ПРОСТОРІВ НОВОЗБУДОВАНИХ ХУДОЖНІХ МУЗЕЇВ КИТАЮ. У підрозділі 2.1. Обґрунтування термінологічного апарату

констатується важливість характеристик об'ємно-просторового рішення експозиційних інтер'єрів художніх музеїв, що впливають на процес сприйняття творів мистецтва глядачем. Важливим критерієм, що дозволяє диференціювати ці простори, в дослідженні виділено характеристику ступеня їх відкритості екстер'єрному оточенню. Для аналізу дизайну експозиційних просторів сучасних художніх музеїв вводяться категорії екстравертивний та інтровертивний, що дозволяють їх диференціювати за ознакою зв'язку із навколишнім середовищем. Терміни, що запозичені з психології, але протягом останніх 20 років застосовуються зарубіжними вченими при описі архітектурно-просторового рішення середовища.

Під екстравертивними розуміються візуально відриті екстер'єрному оточенню експозиційні простори, де відвідувачеві надається можливість співвіднести твір мистецтва із навколишньою дійсністю і, таким чином, отримати новий естетичний досвід. На противагу їм інтровертивні експозиційні простори ізольовані від навколишнього оточення, концентруючи увагу глядача тільки на творах мистецтва. Слід зазначити, що для останніх може бути допустимою наявність в інтер'єрах лише розсіяного природного світла як засобу функціонально-композиційної організації простору.

У підрозділі 2.2. Концепція гармонійних відносин між природою і людиною як передумова формування простору музеїв за екстравертивним типом відзначено, що організація експозиційного простору музеїв Китаю за екстравертивним типом розвиває концепт щодо формування гармонійних відносин між природою і людиною, що є характерним для традиційної китайської культури. Першоджерелом цих процесів є китайська релігія і філософія, що визначили одну з головних характеристик традиційної архітектури – відсутність кордонів і протиставлення зовнішньому середовищу. Постулати про єднання та гармонію людини і природи покладені в основу традиційних будівель із внутрішнім двором за типом сихеюань, де в інтер'єрному просторі людина і природа повинні не розділятися, а становити гармонійну єдність. Концепт про природність знаходження у світі, що сформований релігією даосизму здавна слугує головним джерелом натхнення для художньої творчості на теренах Китаю.

У підрозділі 2.3. Дизайнерські прийоми та об'ємно-просторове рішення експозиційних просторів, що відносяться до екстравертивного типу доведено, що у нових спорудах художніх музеїв Китаю досить поширеним стало формування експозиційних просторів за екстравертивним типом. Екстравертивність досягається включенням значних площин скління в залах убік відкритого пейзажу. Інший прийом реалізується за рахунок введення в інтер'єр візуальних картин, що вписані у чіткі межі віконного отвору. Принципово, що в цьому випадку інтер'єрний простір отримує зв'язок не з мінливими картинами природного оточення, а з ретельно зрежисованим пейзажем. Це можуть бути як невеликі відібрані фрагменти екстер'єрного оточення, так і штучно створений ландшафт внутрішнього двору.

Доведено, що структура музейних споруд, що відносяться до вказаного типу, у своїй об'ємно-просторовій організації здебільшого орієнтована на реалізацію у переусвідомленій формі планувального рішення традиційного житлового дому із так званим U-подібним планом.

Встановлено зв'язок між своєрідністю архітектурного рішення музейних споруд, орієнтованих на трансляцію «духу місця» завдяки відображенню регіональної самобутності, та дизайном експозиційних просторів. Це простежується у дизайнерському оформленні фасадів керамічними плитками, що або залишились після руйнації старих споруд, або виконані за старовинною технологією. Позначена узгодженість в інтер'єрних рішеннях реалізується через застосування матеріалів, традиційних для даної місцевості, таких як певні породи каменю та деревини (Художня галерея Ордос, Музей Синьцзин Чжі (Ченду) Музей народного мистецтва Китайської академії мистецтв).

Доведено втілення в організації музейних просторів релігійно-філософських констант традиційної культури Китаю. Так, ярусна структурованість експозиційних зон передбачає в процесі знайомства з творами мистецтва рух вгору, що у східній філософії сприймається як символічне сходження до неба, що яке є притулком безсмертя і вічності, яким і наповнене справжнє мистецтво. Що ж стосується організації внутрішніх садів, що у широких варіаціях зустрічаються у дизайнерському рішенні художніх музеїв, то їх складові та засоби побудови цілком підпорядковуються давньокитайській практиці фен-шуй.

Кольорово-тональна палітра залів екстравертивного типу засвідчує збереження традиції застосування білої експозиційної стіни. Водночас простежується тенденція формування виразних тональних контрастів між світлою поверхнею стін і темною підлогою або стелею (Музей мистецтв Тайюань, Художня галерея Ордос, Yu Qingcheng галерея (Тяньцзінь). Прийом створення суцільно білого інтер'єру або ж застосування контрастно темної підлоги в експозиційному залі візуально розширює простір. Протилежне рішення із темною стелею, що контрастує із світлими стінами візуально скорочує висоту інтер'єру, додаючи простору експозиції відчуття певної напруженості й драматичності.

Рідше використовується прийом контрасту між білими гладкими стінами й фактурними поверхнями. Його застосування обумовлюється специфікою представлених творів мистецтва (Лююаньський музей кам'яної скульптури).

Важливою характеристикою організації об'ємів, що формують експозиційний простір екстравертивного типу, є орієнтація на створення динамічної композиції шляхом введення в інтер'єр ламаних або криволінійних площин стін, похилої поверхні підлоги, ритмічно організованих членувань стелі, перетину під різними кутами поверхонь стелі і стін (Музей культури Тяньцзиньського моста, Музей народного мистецтва Китайської академії мистецтв, Музей Синьцзин Чжі (Ченду), Yu Qingcheng галерея (Тяньцзинь).

У процесі аналізу встановлено, що однією з характеристик об'ємно-просторової композиції, є підпорядкованість рельєфу місцевості, що має

перепади висот. Огляд експозиції може бути організованим як поступально вгору, так і у протилежному напрямку. Подолання різниці висот відбувається не тільки за допомогою сходових маршів, що з'єднують виставкові зали, а й завдяки пандусам, що розміщуються безпосередньо в експозиційній зоні (Музей Синьцзин Чжі (Ченду), Музей народного мистецтва Китайської академії мистецтв, Музей культури Тяньцзиньського мосту).

Достатньо поширеним способом планувальної організації є варіабельність обрання маршрутів експозиційного огляду. Таке рішення знаходиться у тісному зв'язку із релігійно-культурними традиціями Китаю, що сповідують природність перебування людини у світі й свободу її пересування

Підрозділ 2.4 Інтровертивний тип простору художніх музейних експозицій: засоби організації. Встановлено, що для сучасних художніх музеїв Китаю також характерною є організація експозиційних просторів за інтровертивним типом. Виявлено, що особливою рисою такого підходу до дизайнерської розробки експозиційних просторів є включення в композиційне рішення природного розсіяного світла, де віконні прорізи не дають змоги спостерігати навколишні краєвиди, а тільки забезпечують доступ денного світла.

Порівняльний аналіз кольорово-тональної палітри експозиційних залів засвідчив превалювання традиції використання білої експозиційної стіни, як і у просторах екстравертивного типу організації (Художній музей Нанкін Сифа, Художній музей Китайської академії красних мистецтв, Художній музей Сончжуан). У поєднанні із великою кількістю розсіяного денного світла, такі інтер'єри формують особливо-легку «нематеріальну» атмосферу, де дійсно провідними є твори мистецтва.

Менш розповсюдженим є практично протилежний прийом, коли біла стіна контрастує із темною стелею та підлогою при відсутності денного світла. Таке рішення формує простір, де підкреслюється матеріальність горизонтальних поверхонь і візуально зменшуються габарити інтер'єру, що створює умови для виникнення більш «тісного» зв'язку між глядачем і об'єктом мистецтва (Іньчуаньський Хан Мейлін художній музей). Особливий прийом, що дозволяє диференціювати експозиційне поле і позначити межі простору, полягає у введенні тональних контрастів для вертикальних поверхонь: сірий – для периметральних, а білий – для внутрішніх модулів (Художній музей Dafen).

Композиційне рішення переважної більшості експозиційних просторів розроблено як динамічне за рахунок формоутворення, в основу якого покладено перепади рівня стелі (Музею Сучжоу, Художній музей Dafen), похилі стіни (Художній музей Нанкін Сифанг), криволінійні дугоподібні елементи (Художній музей Китайської академії красних мистецтв) тощо.

РОЗДІЛ 3. ДИЗАЙН МУЗЕЙНИХ ХУДОЖНІХ ЕКСПОЗИЦІЙ В ОБ'ЄКТАХ РЕНОВАЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ КИТАЮ. У підрозділі 3.1. *Специфіка формування дизайну музейної експозиції в архітектурних спорудах, що зазнали реновації* обґрунтовано тенденцію перепрофілювання у музейні

установи споруд, початкова функція яких під дією соціально економічних чинників стає вичерпаною. На сьогодні рефункціоналізація спорожнелих промислових зон, старих будівель в якості музеїв у межах концепції сталого розвитку, відбувається з метою мінімізації розростання міст, збереження вихідних матеріалів й енергозбереження, що застосовуються для продовження терміну служби конструкцій.

У підрозділі 3.2. Прийоми, що характеризують дизайн експозиційного простору художніх музеїв Китаю, організованих в об'єктах реноваційної архітектури доведено, що в архітектурно-дизайнерській практиці КНР в процесі адаптації споруд існує два підходи. Перший ґрунтується на збереженні характеристик і мінімальній зміні простору, що перепрофілюється (Музей сучасного мистецтва Rockbund в Шанхаї, Музей сучасного мистецтва в Цзибо, Музей M WOODS в Пекіні, Power Station of Art в Шанхаї). В основу другого, що отримав найбільш широкого застосування, покладено зміни в конструкції або об'ємно-просторовому рішенні споруди (Галерея сучасного мистецтва в Шанхаї, Шанхайський музей скла, Міншенг музей сучасного мистецтва в Пекіні, Jade Museum в Шанхаї, Музей нефритового мистецтва в Шанхаї, Картинна галерея в Шанхаї). Його реалізація стосовно архітектурно-просторового рішення може виражатись у добудові нових обсягів до вже існуючих, включення до рішення фасаду нових елементів, зміні окремих конструктивних елементів (даху). Трансформації, що відбуваються з простором інтер'єру, ґрунтуються на зміні геометрії огорожувальних конструкцій, розчленуванні великого початкового обсягу на яруси.

Визначено, що провідними прийомами, що визначають перший підхід у формуванні інтер'єрів, є переважне збереження об'ємно-просторової і конструктивної системи інтер'єру із консервацією принципів елементів, що транслують «пам'ять місця». Цей прийом орієнтовано на формування експозиційних просторів як екстравертивних, за умови, що фасади споруди, яка піддається рефункціоналізації, має віконні прорізи. Результат аналізу показав, що концепція експонування творів мистецтва на білому тлі зберігається, і реалізується за допомогою фарбування поверхні стін, а в окремих випадках стелі, підлоги та конструктивних елементів інтер'єру (сходи, ескалатори) у білий колір.

Провідним композиційним прийомом є контраст, що дозволяє акцентувати увагу на символічно значущих характеристиках експозиційного простору. Це контрасти між гладкими білими експозиційними площинами і законсервованими бетонними поверхнями, що зберігають патину часу, виявленим технологічно-комунікаційним обладнанням тощо.

Доведено, що музейно-виставкові простори в об'єктах реноваційної архітектури, що позначені змінами у конструктивному або об'ємно-просторовому рішенні споруд, характеризуються в переважній більшості прикладів інтровертністю. Навіть при наявності віконних прорізів в огорожувальних конструкціях, дизайнери проєктують експозиційний простір

таким чином, що виключають візуальний зв'язок інтер'єру з екстер'єром і формує у відвідувача принципово нові відчуття.

До провідних прийомів відноситься переважно лаконічне ахроматичне рішення: здебільшого білі поверхні стін і стелі інтегрують естетику «білого куба» в нові умови. Однак дизайнерська практика також демонструє приклади домінування в інтер'єрі чорних поверхонь, коли важливим стає використання можливостей штучного світла для формування художньо-образної складової інтер'єрів.

Композиційна організація експозиційних просторів будується на прийомі контрасту, що переважно реалізується як тональний між білими поверхнями стін й окремими конструктивними складовими, а також світловий між яскраво освітленими і затіненими зонами.

В окремих прикладах урізноманітнює художні засоби в організації інтер'єрів застосування текстури деревини на окремих поверхнях: покриття для підлоги, матеріал конструктивних елементів. Важливо підкреслити, що прийом збереження в інтер'єрі автентичних за якістю обробки поверхонь при зазначеному підході використовується вкрай обмежено, і такі елементи в інтер'єрі виступають як окремі деталі, що ненав'язливо і дуже дозовано нагадують про значну історію даної споруди, що своїм корінням йде у минуле.

ВИСНОВКИ

У дослідженні вперше визначені прийоми та засоби щодо формування експозиційних просторів художніх музеїв КНР.

1. Вивчення особливостей організації експозиційного простору художніх музеїв Китаю зумовило розподіл наукової літератури на загальнотеоретичні наукові праці; спеціалізовану літературу з питань організації музейно-експозиційного середовища; роботи з аналізу особливостей формування простору художніх музеїв; праці, в яких висвітлюється питання дизайну музейного предметно-просторового середовища Китаю та Японії; роботи з дослідження сучасних прийомів проектування просторів художніх музеїв та розгляд прогностичних концепцій розвитку музейної справи. У роботі вивчено історію розвитку музейних експозицій, варіативність дизайн-організації середовища музеїв та різноманітність їх типів.

Натомість, аналіз наукових джерел засвідчив, що ґрунтовного дослідження щодо формування сучасного експозиційного простору художніх музеїв Китаю до тепер не було здійснено. Питання, що пов'язані із музейною справою КНР, подаються здебільшого в історичному аспекті, або як публікації, що висвітлюють проблеми сучасного стану цієї інституції. У фахових публікаціях, що присвячені дизайну, наводяться характеристики із акцентом саме на архітектурному вирішенні музейних споруд, без системного аналізу дизайну їх інтер'єрів. Тобто цілісного дослідження, що б представляло особливості дизайнерських рішень експозиційних просторів сучасних художніх

музеїв Китаю, цікавих сучасними відповідями на соціокультурні вимоги, дотепер не було здійснено.

2. Доведено, що на сьогодні музеї є актуальними компонентами культурного пейзажу Китаю. Функції сучасного музею суттєво розширюються - його характеризує не тільки репрезентативність як видовищного закладу, але й він стає установою, що за допомогою архітектури та дизайну демонструє рівень розвитку Китаю. Сучасні підходи до демонстрації творів мистецтва вимагають вироблення нових стратегій їх репрезентації, необхідність створення такого музейного середовища, яке б передбачало різноманітність його інтерпретації. Обґрунтовано зростання ролі художнього рішення експозиційних просторів, яке синтезує в собі можливості архітектури, дизайну, сценографії та безпосередньо самих творів мистецтва. Встановлено, що сучасні художні музеї Китаю розгортають свої експозиції у двох типах будівель – новозбудованих і таких, що набули музейної функції в процесі рефункціоналізації.

Аргументовано, що для експонування творів мистецтва важливим є питання кольорового рішення тла, на якому вони демонструються. Критично осмислені вихідні положення концепції «білого куба», як принципу створення експозиційного простору, орієнтованого на формування особливих відносин між твором та глядачем. Показано, що сьогодні демонстрація творів сучасного мистецтва переважно відбувається у складноорганізованих просторах, де вже вибірково застосовується концепція «білого куба». І саме на дизайн таких інтер'єрів, що розгортається за спеціально розробленим сценарієм, покладається функція створення ланки, яка поєднує художній твір і глядача.

3. У роботі запропоновано критерій для аналізу експозиційних просторів художніх музеїв та їх диференціації, що ґрунтується на характеристиці ступеня їх відкритості екстер'єрному оточенню. Його введення обґрунтовано сучасною проектною практикою, яка у дизайнерських рішеннях демонструє орієнтацію музеїв на комунікативну відкритість, втілює ідеї зв'язку світу мистецтва й повсякденності.

Вперше для аналізу дизайну експозиційних просторів сучасних художніх музеїв введено категорії екстравертивний та інтровертивний. Під екстравертивними розуміються візуально відкриті екстер'єрному оточенню експозиційні простори, де відвідувачеві надається можливість співвідносити твір мистецтва із навколишньою дійсністю, набуваючи нового естетичного досвіду. На противагу їм інтровертивні експозиційні простори ізольовані від навколишнього оточення, концентруючи увагу глядача виключно на творах мистецтва.

4. Обґрунтовано, що організація експозиційного простору музеїв Китаю за екстравертивним типом розвиває систему звичних для китайської культури понять щодо формування гармонійних відносин між природою і людиною завдяки відсутності кордонів й протиставлення зовнішньому середовищу. Ці постулати покладені в основу традиційних будівель із внутрішнім двором за типом сихеюань, що характеризує єдність архітектури та саду. Концепт про природність знаходження у світі, що сформований релігією даосизму, цінується

високо і здавна слугує головним джерелом натхнення для художньої творчості на теренах Китаю. Відповідає релігійно-культурним традиціям Китаю про природність перебування людини у світі й свободу її пересування планувальне рішення більшості сучасних музеїв, що передбачає варіабельність обрання маршрутів експозиційного огляду.

5. Встановлено, що у нових спорудах художніх музеїв Китаю формування експозиційних просторів відбувається як за інтровертивним типом, так і за екстравертивним, де останній є більш поширеним. Вирішення екстравертивного простору досягається двома способами. По-перше, включенням значних площин скління в залах у бік відкритого пейзажу або штучного ландшафту, що реалізує ідею сприйняття об'єктів мистецтва в контексті природного чи рукотворного пейзажу. Інший спосіб характеризується введенням до інтер'єру візуальних картин, що вписані у межі віконного отвору і композиція їх сприйняття є чітко зрежесованою.

Виявлено, що відмінною характеристикою експозиційних просторів за інтровертивним типом є включення у композиційне рішення природного розсіяного світла завдяки складній геометрії даху будівлі, накладанню на світловий отвір решіток або використанню матових світлопрозорих матеріалів.

Доведено, що у проектному рішенні музеїв із екстравертивним типом експозиційних просторів поширеним є підхід, що ґрунтується на переусвідомленні ознак національної ідентичності в контексті ідей критичного регіоналізму. Насамперед це сучасні варіації планувального рішення традиційного житлового дому із так званим U-подібним планом. Більш складним є процес відображення регіональної самобутності як трансляції «духу місця», через творче опрацювання матеріальних аспектів регіональної спадщини: застосування матеріалів, традиційних для даної місцевості, повторне використання елементів, що вже були в ужитку чи їх виготовлення за старими технологіями. Прийомом орієнтованим на семантичне сприйняття музейних просторів, є втілення релігійно-філософських констант культури Китаю. У першу чергу, це засіб організації огляду експозиції, де рух вгору сприймається як символічне сходження до неба, а варіативність обрання напрямку огляду як концепт про природність знаходження в світі. Давньокитайській практиці фен-шуй підпорядковуються складові та засоби побудови внутрішніх садів.

6. Аналіз кольорово-тональної палітри експозиційних просторів доводить превалювання традиції використання білої експозиційної стіни. До особливостей формування залів екстравертивного типу відноситься тенденція створення виразних тональних контрастів між світлою поверхнею стін і темною підлогою або стелею. Загальна біла гама інтер'єру навіть при наявності контрастно темної підлоги візуально розширює простір, дозволяючи йому «перетікати» крізь великі віконні прорізи назовні, зливаючись із навколишнім ландшафтом. Протилежне рішення із темною стелею, що контрастує зі світлими стінами візуально скорочує висоту інтер'єру, додаючи простору експозиції відчуття певної напруженості й драматичності.

Приєм контрасту між білими гладкими стінами і фактурними поверхнями використовується зрідка, і його застосування обумовлюється специфікою представлених творів мистецтва.

У дизайні експозиційних залів інтровертивного типу спостерігається широке застосування білих огороджувальних поверхонь, що у поєднанні із розсіяним денним світлом формує особливо-легку «нематеріальну» атмосферу, де дійсно провідними стають твори мистецтва. Менш розповсюдженим є практично протилежний прийом контрасту білої стіни із темною стелею та підлогою при відсутності денного світла. Таке рішення підкреслює матеріальність горизонтальних поверхонь й візуально зменшує габарити простору, що створює умови для виникнення більш «тісного» зв'язку між глядачем і об'єктом мистецтва.

Встановлено, що композиційне рішення переважної більшості експозиційних просторів обох типів розробляється як динамічне. Формоутворення об'ємів створюється шляхом введення в інтер'єр ламаних або криволінійних площин стін, похилої поверхні підлоги або стін, ритмічно організованих членувань стелі, перетину під різними кутами поверхонь стелі і стін, перепадів рівня стелі тощо.

7. З'ясовано, що у Китаї, як і по всьому світі, з усе більшою гостротою постає питання щодо реновації об'єктів індустріальної архітектури. Обґрунтовано сучасну тенденцію перепрофілювання у музейні установи споруд, початкова функція яких є вичерпаною, що відповідає актуальній концепції сталого розвитку.

Дослідження довело, що архітектурно-дизайнерська практика Китаю в процесі адаптації споруд під музейні функції ґрунтується на двох підходах:

- збереженні характеристик і мінімальній трансформації простору, що перепрофілюється;

- зміні в конструкції та/або об'ємно-просторовому рішенні споруди.

Доведено, що при мінімальній зміні споруди, музейні експозиційні зони вирішуються як екстравертивні, за умови наявності на фасадах віконних прорізів. Натомість застосування другого підходу призводить у переважній більшості до інтровертивного рішення експозиційних зон. Дизайнерські прийоми передбачають виключення візуального зв'язку інтер'єру з екстер'єром, що спрямовано на формування у відвідувача відчуття потрапляння до принципово іншого середовища, що якісно відрізняється від традиційного оточення.

8. Вперше систематизовано прийоми по вирішенню дизайну експозиційних інтер'єрів у художніх музеях, що організовані в об'єктах реноваційної архітектури. Визначено, що підхід щодо збереження характеристик простору, що перепрофілюється, в інтер'єрних рішеннях реалізується завдяки переважному збереженню об'ємно-просторової і конструктивної системи; дотриманню концепції експонування творів мистецтва на білому тлі; контрасту між експозиційними площинами і законсервованим

матеріалом конструкцій, технологічно-комунікаційним обладнанням, що нагадує про попередню функцію тощо.

Підхід, в основі якого зміни в конструкції та/або об'ємно-просторовому рішенні споруди, реалізується застосуванням ахроматичної колірної палітри. Прийом контрасту переважно реалізується як тональний між білими поверхнями стін й окремими конструктивними складовими, а також світловий. Урізноманітнює палітру художніх засобів застосування текстури деревини. Збереження автентичних за якістю обробки поверхонь використовується зрідка. Такі елементи виступають як окремі деталі, що ненав'язливо і дуже дозовано нагадують про історію споруди.

9. Вперше проведений системний аналіз дозволив встановити особливості формування дизайну експозиційних просторів художніх музеїв на прикладі сучасних інституцій у КНР. Результати наукової роботи можуть стати підґрунтям для подальших досліджень в аспекті систематизації художніх прийомів, що формують інтер'єри як інших за типологією музеїв, так і бути спрямованими на вивчення специфіки формування дизайну середовища в об'єктах реноваційної архітектури.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Публікації у наукових фахових виданнях:

1. Чжаохуй В. Концепция «белого куба» и актуальность ее реализации в современном музейном пространстве. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*: зб. наук. праць. Харків, 2017. № 4. С.18-23.

2. Чжаохуй В. Проблеми організації експозиції художніх музеїв та їх вплив на формування архітектурно-просторового рішення музейних споруд (XX – XXI сторіччя). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Мистецтвознавство* зб. наук. праць Тернопіль, 2018. №1 (вип.38). С.245-252.

3. Бондаренко І., Чжаохуй В. Запровадження категоріального апарату «екстравертивний» та «інтровертивний» стосовно характеристик інтер'єрного простору сучасних музеїв. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*: зб. наук. праць. Харків, 2018. № 2. С.14-18.

4. Чжаохуй В. Архітектурно-дизайнерське рішення Tree Art Museum в Пекіні: переосмислення традиційних підходів. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*: зб. наук. праць Харків, 2018. № 3. С.13-17.

5. Чжаохуй В. Прийоми збереження характеристик адаптаційного простору в інтер'єрах художніх музеїв Китаю, що організовані в об'єктах реноваційної архітектури. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*: зб. наук. праць. Харків, 2018. № 4. С.7-11.

6. Чжаохуй В. Реализация экологического подхода в архитектурно-дизайнерском решении художественных музеев Китая, выполненных по проектам Кенго Кума. *Искусство и культура*. 2018. №4 (16). Витебск: ВГУ, 2018. С.19-23.

Апробації матеріалів дослідження та тези доповідей:

7. Чжаохуй В. Роль музеїв в культурному ландшафті сучасного Китаю. *Теорія і практика сучасної науки*: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 24-25 лютого 2017 р. Дніпро, 2017. С.73-74.

8. Чжаохуй В. Інноваційні рішення в дизайні фасада Музею скла в Шанхаї. *Функції дизайну у сучасному світі*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. 29-30 березня 2017 р. Суми, 2017. С.36-39.

9. Чжаохуй В. Концепція гармонічних відносин між природою і людиною як передумова формування середовищного дизайну сучасних музеїв Китаю. *Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук*: зб. ст. IV Міжнар. наук.-практ. конф. 25-26 серпня 2017 р., Одеса, 2017. С.8-10.

10. Чжаохуй В. Проблеми формування експозицій в художественних музеях. *Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття. IX Міжнар. Форум «Дизайн-освіта 2017»*: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. проф.-викл. скл. і мол. уч.н.р., 9-12 жовтня 2017 р., ХДАДМ. Харків, 2017. С.131-133.

11. Чжаохуй В. Ідея злиття з природою в архітектурно-дизайнерському рішенні Музею Синьцзинь Чжи в Китаї. *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. Черкаси, 23 листопада 2017 р. Черкаси, 2017. С. 7-8.

12. Чжаохуй В. Традиції китайської культури в дизайні Tree Art museum в Пекині. *Функції дизайну у сучасному світі: виміри 2018*: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф., Суми 22-23 березня 2018 р. Суми, 2018. С.36-39.

13. Чжаохуй В. Особливості архітектурно-дизайнерського рішення Люйюаньського музею каменної скульптури. Всеукр. наук. конф. проф.-викл. скл. та студ. ХДАДМ за підсумк. роб. 2017-2018 навч. року. ХДАДМ 25 травня 2018 р. Харків, 2018. С.9-11.

АНОТАЦІЯ

Чжаохуй Ван. ДИЗАЙН ЕКСПОЗИЦІЙНОГО ПРОСТОРУ СУЧАСНИХ ХУДОЖНИХ МУЗЕЇВ КИТАЮ. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн. – Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Харків, 2019.

Дисертація присвячена визначенню підходів та дизайнерських засобів щодо створення експозиційного простору сучасних художніх музеїв КНР. У роботі встановлено взаємозв'язок між системою традиційних для китайської культури понять та засобами організації експозиційного середовища сучасних художніх музеїв Китаю. Автором обґрунтовано застосування категоріального апарату галузі психології у теорії дизайну, що дозволив диференціювати музейні експозиційні простори за ознакою зв'язку із навколишнім середовищем на екстравертивні та інтровертивні. Встановлено шляхи переусвідомлення ознак національної ідентичності в архітектурно-дизайнерському рішенні художніх музеїв КНР, що відповідають актуальній для сьогодення ідеї

«критичного регіоналізму». Визначено й систематизовано основні підходи щодо просторової організації та дизайнерського вирішення інтер'єрів художніх музеїв, що розташовано в об'єктах реноваційної архітектури. Класифіковано проектні прийоми та засоби, що визначають дизайн експозиційних просторів у сучасних художніх музеях Китаю.

Ключові слова: дизайн, експозиційний простір, художній музей, реновація, Китай, екстравертивний, інтровертивний.

АННОТАЦИЯ

Чжаохуй Ван. ДИЗАЙН ЭКСПОЗИЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА СОВРЕМЕННЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ МУЗЕЕВ КИТАЯ. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07 – дизайн. – Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2019.

Диссертация посвящена определению подходов и дизайнерских средств по созданию экспозиционного пространства современных художественных музеев КНР. В работе установлена взаимосвязь между системой традиционных для китайской культуры понятий и средствами организации экспозиционной среды современных художественных музеев Китая. Автором обосновано применение категориального аппарата из области психологии в теории дизайна, который позволил дифференцировать музейные экспозиционные пространства по признаку связи с окружающей средой на экстравертивные и интровертивные. Установлены пути переосмысления признаков национальной идентичности в архитектурно-дизайнерском решении художественных музеев КНР, соответствующие актуальной для современности идее «критического регионализма». Определены и систематизированы основные подходы к пространственной организации и дизайнерскому решению интерьеров художественных музеев, расположенных в объектах реновационной архитектуры. Классифицированы проектные приемы и средства, определяющие дизайн экспозиционных пространств в современных художественных музеях Китая.

Ключевые слова: дизайн, экспозиционное пространство, художественный музей, реновація, Китай, екстравертивний, інтровертивний.

ABSTRACT

Zhaohui Wang. DESIGN OF EXPOSITION SPACE OF THE MODERN ART MUSEUMS IN CHINA. – Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of art criticism (PhD), on specialty 17.00.07 – Design. – Kharkiv State Academy of Design and Arts. – Kharkiv, 2019.

The thesis highlights the definition of approaches and design tools for creating the exposition space of contemporary art museums in China. It has been proved that nowadays the museums have become topical cultural elements of the landscape of

China. The author substantiates the relationship between the system of traditional concepts for Chinese culture and the means of organizing interiors for the exposition presentation in the contemporary Chinese art museums. A reasonable increase of the role of the artistic solution of the exposition spaces, which synthesizes the possibilities of architecture, design, stage design and directly the works of art itself.

It has been established that the contemporary Chinese art museums are expanding their expositions in two types of building, such as newly built ones and those that became museums in the process of re-functionalization.

It is argued that the question of the colour solution of the background, on which they are displayed, is important for the art works. The starting positions of the concept of the "white cube" as the principle of the exposition space creation, oriented to the formation of special relations between the work and a viewer, are critically analyzed. The work proposes a criterion for the analysis of exposition spaces and their differentiation, which is based on the characteristics of the openness degree to the exterior environment. For the first time, for the analysis of the exposition spaces design of the contemporary art museums it was introduced the category of extroverted and introverted ones. It is substantiated that the organization of the exposition space of Chinese museums of an extroverted type develops a system of Chinese culture customary on the formation of harmonious relationships between nature and a man due to the absence of borders and opposition to the external environment.

It is established that in the new structures of the Chinese art museums, the formation of exposition spaces is realized in both of introverted and extroverted types, where the latter is more common. The solution of extroverted spaces is achieved in two ways. First, it is the inclusion of significant areas of glazing in the halls towards the open landscape or artificial landscape that realizes the idea of perceiving objects of art in the context of a natural or man-made landscape. Another method is the introduction of visual pictures inside the interior of the window opening, where the perceived composition is clearly cut.

The analysis of the colour-tonal palette of the exposition spaces proves the prevalence of the tradition of white exposition wall use.

It has been established that the compositional solution of the vast majority of the exposition spaces of both types is being developed as dynamic. It emphasizes that in China, as in the whole world, the question of renovation of industrial architecture objects arises with increasing acuteness.

The research has shown that China's architectural and design practice in the process of adapting structures to museum functions is based on two approaches, they are:

- preservation of characteristics and minimal transformation of space, which is re-profiled;
- change in the design and / or space-spatial solution of the structure.

It is proved that with a minimal change of the structure, the museum exposition zones are solved as extroverted provided that there are window openings on the facades. The application of the second approach leads in most cases to the

introspection of the exposure zones. It is determined that the approach to preservation of the characteristics of the space, which is re-profiled, in interior solutions is realized due to the priority preservation of the spatial and constructive system; observance of the concept of exhibiting works of art on the white background; the contrast between the exposition planes and the conserved materials of the constructions, the technological equipment reminding about the preliminary function.

The approach based on the changes in the design and / or space-spatial solution of the structure, is realized through the application of an achromatic color palette. The reception of contrast is mainly realized as a tonal between the white surfaces of the walls and separate structural components as well as light. Preservation of authentic surfaces on processing quality is rarely used. Such elements act as separate details, they unobtrusively and in doses remind us about the history of the building.

Keywords: design, exposition space, art museum, renovation, China, extroverted, introverted.

Наукове видання

ЧЖАОХУЙ Ван

ДИЗАЙН ЕКСПОЗИЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
СУЧАСНИХ ХУДОЖНІХ МУЗЕЇВ КИТАЮ

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства
17.00.07 – дизайн

Підписано до друку 11.03.2019 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк: різнографія.
Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Надруковано у копії-центрі «МОДЕЛІСТ»
(ФО-П Миронов М.В. Свідоцтво ВО4 № 022953)
м. Харків, вул. Мистецтв, 3 литер Б-1
Тел. 7-170-354 www.modelist.in.ua